

Filosofit historiatieteen laitokselle

”Tämä oli molemminpuolinen tahto, jossa filosofia oli kosija.” Tampereen yliopiston filosofian professori Leila Haaparanta on silmin nähden tyytyväinen vuoden alussa solmittuun liittoon. Entiset laitoskumppanit, matematiikka ja tilastotiede, vaihtuivat historiatieteeseen, kun filosofia löysi uuden kotinsa humanistisesta tiedekunnasta. Syntyi historiatieteen ja filosofian laitos.

Muuttoa on kypsytelty pitkä tovi. Jo 90-luvulla käytiin Tampereella vilkasta keskustelua filosofian paikasta

yliopistossa. Tuolloin filosofia kuului taloudellis-hallinnolliseen tiedekuntaan. Kun matematiikan, tilastotieteen ja filosofian laitos siirtyi 2001 informaatiotieteiden tiedekuntaan, nostettiin kissa pöydälle. Keskustelut päättyivät useimmiten siihen, että filosofia voi olla missä tahansa tai ei missään. Niinpä pakonomaista muutoksen tarvetta ei Haaparannan mukaan ole ollut. ”Ajan myötä alkoi

kuitenkin tuntua, että näillä rakenteilla on merkitystä.”

Tamperelaisen filosofian historiavirittäisyys juontuu kaukaa. Alkujaan korostuivat eritoten logiikka ja tietoteoria, mutta vähitellen oppiaine alkoi kattaa koko filosofian kentän. Teoreettisen filosofian kylkeen syntyi käytännöllinen filosofia, joka on painottunut etiikan, estetiikan ja yhteiskuntafilosofian historiaan.

Haaparanta nimeää merkittäväksi vaikuttajaksi pitkänlinjan lehtorin, Lauri Mehtosen. ”Mehtosen opetus- ja tutkimustyö on pitkälti muovannut filosofian oppiainetta sen nykyisen pro-

Leila Haaparanta

filin kaltaiseksi.”

Valtakunnallisesti Tampere on näkynyt sekä tutkimuksessa, opetuksessa että yhteiskunnallisessa vaikuttavuudessa Haaparannan mielestä hyvin. Sen sijaan oman yliopiston sisällä olisi petrattavaa. Muutoksesta professori halaakin lisää näkyvyyttä filosofialle ja toivoo, että toiset oppiaineet löytäisivät filosofian jatkossa paremmin.

”Filosofia sopii kenelle tahansa opiskelijalle, koska sen avulla oppii arvioimaan sekä kyseenalaistamaan esi-

merkiksi omaa tutkimustaan. Filosofia tukee erityistieteellistä opiskelua ja tutkimusta opettamalla ajattelemisen taitoa.”

Kandeja ja köydenvetoa

Opiskelijat ovat tyytyväisiä muuttoon, koska suurin osa heistä on suuntautunut humanistisesti. He paljastavat, että harva koki entisen laitoksen ja tiedekunnan kodikseen. Näkyvin muutos opiskelijoiden kannalta on välitutkinnon titteli: luonnontieteiden kandidaattien sijaan opiskelijoista tulee humanististen tieteiden kandidaatteja.

Neljännän vuoden filosofian opiskelija Sanna Rinkinen uskoo, että uusi nimitys viittaa useimpien kohdalla täsmällisemmin heidän opintojensa sisältöihin. Rinkinen itse lukee pääaineenaan filosofiaa ja sivuaineinaan historiaa sekä kasvatustiedettä. ”Olisihan se hassua olla näillä yhdistelmillä luonnontieteiden kandidaatti.” Matematiikkaa sivuaineenaan opiskeleva Susanna Lankinen taas piti matematiikalla maustetusta filosofian imagosta.

”Monilla on sellainen käsitys filosofiasta, että se on haahuilua. Filosofissa on kuitenkin paljon samantyyppistä asennetta kuin matematiikassa, esimerkiksi logiikka. Olisin halunnut sen puolen korostuvan, koska sitä ei usein noteerata. Mutta kyllä minäkin olen mieluummin humanististen tieteiden kandidaatti.”

Muuten vaihdos ei opiskelijoiden elämään tässä vaiheessa vaikuta. Jatkoon Haaparanta kaavailee filosofian opetuksen valikoiman laajentamista yhteisesti järjestettävien kursseihin. Ensimmäisen vuoden pääaineilija Milla Jurva suhtautuu kimpapakursseihin kuitenkin epäillen.

”Filosofian ja historian opettamisessa on oltava erilainen ote. Erityistieteissä tehdään paljon olettamuksia,

kun taas filosofiassa on tarkoitus kyseenalaistaa kaikkia oletuksia. Se voi olla filosofian opiskelijalle hankala yhtälö.”

Vaurautta ja vanhoillisuutta

Historiatieteen lehtori Juhani Sarsila on kannattanut kumppanuutta alusta asti. Oppi- ja aatehistoriasta parikymmentä vuotta luennoinut Sarsila kutsuu filosofian tuloa historian yhteyteen suureksi voitoksi. ”Filosofia on verrattavissa historiaan. Kummatkin ovat ihmistieteitä ja hyvällä tavalla konservatiivisia. Jos emme tiedä historiaa, emme tiedä filosofiaa ja toisin päin. Liittoa ei tule purkaa enää koskaan.”

Sarsila ja Haaparanta punovat jo yhteisiä projekteja. Sarsila löytää hedeelmällistä maaperää monesta suunnasta: ”Yleinen kulttuurihistoria, moraalihistoria, mielen historia, tuhon historia sekä käsitteiden tutkimus tulee tehdä yhteisvoimin.”

Haaparanta toivoo, että tulevat yhteistyökuviot auttavat filosofeja tutkijanurilla eteenpäin. Yhteisille tutkimuksille voi saada myös paremmin ulkopuolista rahoitusta. Muuttopuuhien lomassa Haaparanta huomauttaa, että vaihdon tarkoituksena ei ole ollut yksinomaan muutos.

”Yritämme myös pitää kiinni siitä hyvästä, mitä meillä jo on. Tavoitteena on löytää yliopiston myllerryksessä paikka, jossa voimme turvata se perinne, joka meillä on.” Valtion tehoimien ikeessä professori kaipaisi enemmän filosofian opiskelun ja tutkimuksen edellyttämää aikaa ajatella:

”Se ei ratkea tällä laitoksen vaihdoksella, mutta toivottavasti pysymme pitämään kovempaa ääntä vanhoista arvoista, johon kuuluu ajatteleminen rauha ja keskittyminen.”

Teksti & kuvat: Mervi Ahonen